

Regeringens proposition

1982/83:4

om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun;

beslutad den 22 juli 1982.

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

JAN-ERIK WIKSTRÖM

KARL BOO

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att lagen (1977:1094) om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun ersätts av en icke tidsbegränsad lag med i sak samma innehåll.

**Förslag till
Lag om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun**

Härigenom föreskrivs följande.

Stockholms läns landstingskommun får lämna bidrag och lån till kommuner inom landstingskommunen, i den mån det behövs för att främja skatteutjämning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983, då lagen (1977:1094) om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun skall upphöra att gälla.

KOMMUNDEPARTEMENTET

Utdrag
PRÖTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-07-22

Närvarande: statsrådet Wikström, ordförande, och statsråden Dahlgren, Boo, Petri, Elmstedt, Ahrlund

Föredragande: statsrådet Boo

Proposition om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun

1 Inledning

Lagen (1977:1094) om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun trädde i kraft den 1 januari 1978. Landstingskommunen får genom lagen befogenhet att lämna bidrag och lån till kommuner inom landstingsområdet, i den mån det behövs för att främja skatteutjämning mellan kommunerna (prop. 1977/78:48, KU 1977/78:21, rskr 1977/78:104). Lagen gällde ursprungligen till utgången av år 1981.

Med stöd av regeringens bemyndigande den 10 april 1980 fick en särskild utredare¹ i uppdrag att pröva dels frågan om en mera permanent möjlighet till skatteutjämning i Stockholms län, dels frågan om en motsvarande möjlighet bör införas för andra län. Utredaren antog namnet utredningen om inomregional skatteutjämning.

Utredningen om inomregional skatteutjämning föreslog den 3 september 1980 i promemorian (Ds Kn 1980:7) Fortsatt giltighet av lagen om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun att lagen (1977:1094) skulle gälla till utgången av år 1984. Efter remissbehandling av förslaget beslöt regeringen vid sammanträde den 4 december 1980 att föreslå att lagen (1977:1094) om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun skulle få fortsatt giltighet till utgången av år 1984 i avvaktan på att frågan om inomregional skatteutjämning får en mera permanent lösning. Riksdagen antog förslaget (prop. 1980/81:75, KU 1980/81:16, rskr 1980/81:158). Genom lagen (1981:210) om fortsatt giltighet av lagen (1977:1094) om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun har föreskrift om förlängningen utfärdats.

¹Landshövdingen Johannes Antonsson.

Den 16 december 1981 överlämnade utredningen om inomregional skatteutjämning sitt betänkande (SOU 1981:93) Inomregional skatteutjämning. Utredningen föreslår att samtliga landstingskommuner ges möjlighet att lämna bidrag och lån i skatteutjämnande syfte till kommunerna inom sitt område. Ytterligare försöksverksamhet eller tidsbegränsning av lagstiftningen är enligt utredningens uppfattning inte motiverad. En sammanfattning av utredningens betänkande bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Betänkandet har remissbehandlats. En inom kommundepartementet upprättad sammanställning av remissyttrandena bör fogas till protokollet som *bilaga 2*.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Inomregional skatteutjämning i hela landet

Utredningen om inomregional skatteutjämning föreslår att samtliga landstingskommuner ges möjlighet att lämna bidrag och lån i skatteutjämnande syfte till kommunerna inom sitt område.

En stor majoritet av remissinstanserna avvisar en sådan lösning. Ett stort antal av dem hänvisar till att skatteutjämning mellan kommuner uteslutande bör vara en statlig angelägenhet. Flera remissinstanser påtalar också att utanför Stockholms län finns inga resurser att omfördela inom länen. Några remissinstanser anser att ett genomförande av förslaget kan leda till volymexpansion och skattehöjningar. En del remissinstanser befarar också att principen om landstingskommun och kommun som två jämställda kommuntyper skulle rubbas. Flera remissinstanser för fram inomregionalt samarbete med utjämnings effekter och andra former för landstingskommunal påverkan av den kommunala ekonomin som alternativ till inomregional skatteutjämning.

En del remissinstanser ser däremot positivt på förslaget, bl. a. Hallands läns landstingskommun. Landstingskommunen menar att tillkomsten av möjligheten till en inomregional skatteutjämning enligt utredningens förslag måste betraktas som ytterligare ett instrument för utjämning av nuvarande obalanser inom en region eller för att förebygga uppkomsten av nya.

För egen del vill jag anföra följande. Jag anser att tillkomsten av ett system med inomregional skatteutjämning kan öka landstingskommunens och kommunernas möjligheter att samverka för en regions önskvärda utveckling. Utredningen och en del remissinstanser, bl. a. Landstingsförbundet, menar att det kan förutsättas att stöd genom inomregional skatteutjämning kommer att utgå endast i begränsad omfattning. Om så är fallet torde enligt min mening ett sådant stöd komma att få en begränsad effekt på den kommunala sektorns totala verksamhetsvolym. Syftet är ju också att utjämna skillnaderna i skattesatser och inte att öka verksamhetsvolymen. Den modell som

utredningen har lagt fram kan i och för sig ses som ett godtagbart system. Jag är emellertid inte beredd att mot bakgrund av remissutfallet lägga fram förslag att samtliga landstingskommuner skall ges rätt att lämna bidrag och lån för inomregional skatteutjämning. Systemet med inomregional skatteutjämning bör även i fortsättningen begränsas till Stockholms län.

2.2 Inomregional skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun

Lagen om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun trädde i kraft den 1 januari 1978 och har sedan förlängts att gälla till utgången av år 1984. Lagens möjligheter till skatteutjämning har från år 1979 utnyttjats av landstingskommunen varje år. Härigenom har avsevärda belopp fördelats till drygt hälften av länets kommuner.

Med hänsyn till att vissa kommuner i Stockholmsregionen under överskådlig framtid kommer att behöva inomregionalt skatteutjämningsbidrag och med beaktande av att landstingskommunen själv har möjlighet att avgöra om stöd skall utgå bör enligt utredningens uppfattning den nuvarande lagstiftningen ges en permanent utformning. Ytterligare försöksverksamhet eller tidsbegränsning fyller enligt utredningens uppfattning ingen funktion.

En så gott som enig remissopinion anser också att den nuvarande lagstiftningen bör ges en permanent utformning. Endast ett fåtal remissinstanser är mot en sådan lösning.

För egen del ansluter jag mig till utredningens och det stora flertalet remissinstansers uppfattning att tiden nu är mogen för en permanent lösning av frågan om inomregional skatteutjämning i Stockholms län. Jag förordar därför att lagen (1977:1094) om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun ersätts av en icke tidsbegränsad lag med samma innehåll.

2.3 Inomregional skatteutjämning i Göteborgs- och Malmöområdena

Utredningens uppfattning att de speciella problem som finns i Göteborgs- och Malmöområdena inte bör lösas genom inomregional skatteutjämning delas genomgående av de remissinstanser som yttrat sig i denna del.

Även jag kan ansluta mig till denna uppfattning.

2.4 Lagförslagets utformning

Förslaget till lagtext har i sak samma innehåll som den nu gällande provisoriska lagen. De uttalanden om lagens möjligheter och begränsningar som gjordes i förarbetena till denna lag bör kunna tjäna som vägledning också för den nya lagen. Detta innebär bl. a. följande.

I kravet på att bidragen eller lånen får lämnas endast i skatteutjämnande

syfte ligger en begränsning av landstingskommunens befogenhet i detta hänseende. En förutsättning för att lagen skall få tillämpas är således att de lån eller bidrag som övervägs framstår som ett led i en allmän strävan att åstadkomma skatteutjämning i länet.

Ytterligare begränsningar i landstingskommunens kompetens kan följa av allmänna kommunalrättsliga principer. Här kommer i första hand den s. k. likställighetsprincipen i åtanke. Denna princip innebär att en landstingskommun inte får särbehandla medlemmar eller grupper av medlemmar annat än på objektiv grund.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen förslår riksdagen

att anta det inom kommundepartementet upprättade förslaget till lag om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden har lagt fram.

Sammanfattning av betänkandet (SOU 1981:93) Inomregional skatteutjämning

Utredningens uppgift har varit att pröva frågan om en permanent möjlighet till inomregional skatteutjämning skall införas i Stockholms län samt om motsvarande möjlighet skall finnas även i andra län.

En redogörelse för skatteutjämningsystemen i Sverige och Danmark lämnas i kapitel 2. I såväl Sverige som Danmark lämnar staten bidrag för skatteutjämning till regionala och lokala organ, landstingskommuner och kommuner resp. amtskommuner och kommuner. I båda länderna finns dessutom inomregional skatteutjämning i huvudstadsområdena. Det danska inomregionala skatteutjämningsystemet är till skillnad från det svenska lagreglerat i detalj. I Danmark sker den inomregionala skatteutjämnningen mellan kommunerna inbördes resp. mellan amtskommunerna inbördes. I Sverige sker den inomregionala skatteutjämnningen genom bidrag från landstingskommunen till vissa av länets kommuner.

Möjligheten till inomregional skatteutjämning i Sverige öppnades år 1977 genom en särskild lag om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun. Bakgrunden till lagen var att den starka expansionen och de stora befolkningsomflyttningarna till och inom Stockholmsområdet orsakade en betydande obalans i ekonomiskt hänseende mellan kommunerna där.

Lagen gavs provisorisk karaktär och en giltighet till utgången av år 1981. Efter förslag av utredningen om inomregional skatteutjämning har lagens giltighet förlängts till utgången av år 1984.

Utredningen visar att inomregionalt samarbete med utjämnings effekter förekommer i olika former. Sådan utjämning förekommer såväl mellan kommuner som mellan en landstingskommun och vissa av kommunerna inom landstingskommunens område. Dessa effekter uppkommer inom ramen för interkommunala avtal, kommunalförbund, bolag och stiftelser. Landstingskommunerna kan också via bidrag till t. ex. resp. läns utvecklingsfond stödja verksamheten i en viss kommun. Utredningen har inte kartlagt omfattningen av det här åsyftade samarbetet utan har endast exemplifierat olika former.

En väsentlig uppgift i utredningens arbete har varit att analysera kommunernas ekonomiska situation.

Dessa kommunalekonomiska studier omfattar

- översikter för hela landet
- särskilda undersökningar i Värmlands och Kronobergs län
- speciella undersökningar av storstadsområdena.

Landstingskommunernas ekonomiska förhållanden har belysts översiktligt. Utredningen konstaterar att landstingskommunerna under de senaste tre åren i väsentlig grad har stärkt sin finansiella ställning.

Stockholms läns landstingskommun har utnyttjat möjligheten att lämna inomregionalt skatteutjämningsbidrag såväl år 1979, 1980 som 1981. Av länets 23 kommuner har 13 samtliga år erhållit inomregionalt skatteutjämningsbidrag. Den totala bidragssumman var för år 1979 178,7 milj. kr., för år 1980 193,6 milj. kr. och för år 1981 235,4 milj. kr. Det inomregionala skatteutjämningsbidragets anspråk på landstingskommunens totala skatteinkomster motsvarade för resp. år en utdebitering av 0,37, 0,36 resp. 0,39 kr./skkr.

Inget annat län har så stora skillnader mellan kommunerna som Stockholms län har i fråga om skattekraft och utdebitering. Det inomregionala skatteutjämningsbidraget har medfört att skillnaderna i relativ skattekraft har kunnat reduceras men bidraget har ännu inte gett ett sådant utslag att skillnaderna i skattesats har minskat. Den finansiella situationen för kommunerna i Stockholms län är fortfarande mycket varierande.

I Malmö- och Göteborgsområdena är den kommunalekonomiska situationen helt annorlunda än i Stockholmsområdet. I såväl Malmö- som Göteborgsområdena har den största kommunen f. n. stora ekonomiska problem. Förortskommunerna har i många fall expanderat snabbt men har på ett annat sätt än i Stockholmsområdet konsoliderat sin finansiella ställning. Skillnaderna i utdebitering och skattekraft är relativt små i Malmö- och Göteborgsområdena. De kommunalekonomiska problemen för Malmö och Göteborg bör enligt utredningens uppfattning inte lösas genom inomregionalt skatteutjämning, utan får tas upp till behandling i annat sammanhang.

Utredningen konstaterar i sina överväganden och förslag (kapitel 9) att kommunerna liksom landstingskommunerna har stärkt sin finansiella ställning under åren 1978-1979. Denna starka finansiella ställning har bibehållits under år 1980.

I Stockholms län har det inomregionala skatteutjämningsbidraget i väsentlig utsträckning använts för att stärka kommunernas finansiella ställning. Bidragkommuner har inte haft en snabbare expansion än andra kommuner. De kommuner som inte erhåller inomregionalt skatteutjämningsbidrag har inom flera områden högre servicenivå än bidragskommunerna.

Flertalet bidragskommuner skulle utan inomregionalt skatteutjämningsbidrag ha en mycket svag finansiell ställning. Utan inomregionalt skatteutjämningsbidrag skulle dessa kommuners finansiella situation förvärras.

Bidragets angelägenhetsgrad och behov för olika kommuner kommer sannolikt att skifta. Det inomregionala skatteutjämningsbidraget i dess nuvarande konstruktion möjliggör omprövning varje år av bidragets storlek och av de för bidraget gällande reglerna. Utredningen anser det vara en fördel att inom länet ha denna omprövningsmöjlighet och att landstingskommunen själv har möjlighet att bestämma bidragets eller länens konstruktion och storlek.

Utredningen konstaterar att de skäl som talar för inomregional skatteutjämning i Stockholms län inte har samma giltighet i landet i övrigt. Det kan dock enligt utredningens uppfattning vara önskvärt att landstingskommunerna har möjlighet att stödja kommunerna inom sitt område i en svår ekonomisk situation. Inomregionalt skatteutjämningsbidrag får dock inte ersätta kravet på en fortlöpande förbättring av det statliga skatteutjämningsystemet. I första hand bör därför skillnader som skall utjämnas korrigeras via detta skatteutjämningsystem. Enligt utredningens uppfattning är det dock önskvärt att landstingskommunerna ges möjlighet att lämna bidrag och/eller lån i skatteutjämnande syfte till kommunerna.

Utredningen förslår att samtliga landstingskommuner ges möjlighet att lämna bidrag och lån i skatteutjämnande syfte till kommunerna inom sitt område. Ytterligare försöksverksamhet behövs inte.

Sammanställning av remissyttranden över betänkandet (SOU 1981:93) Inomregional skatteutjämning

1 Inkomna yttranden

Efter remiss har yttranden avgetts av justitiekanslern (JK), kammarkollegiet, statskontoret, riksrevisionsverket (RRV), riksskatteverket (RSV), samtliga länsstyrelser, landstingskommunerna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, kommunerna Botkyrka (indelningsdelegerade i nybildade Botkyrka resp. nybildade Salem), Danderyd, Ekerö, Haninge, Järfälla, Lidingö, Nacka, Norrtälje, Nynäshamn, Sigtuna, Sollentuna, Solna, Stockholm, Södertälje, Tyresö, Täby, Upplands-Väsby, Vallentuna, Vaxholm, Uppsala, Älvkarleby, Nyköping, Linköping, Valdemarsvik, Ydre, Jönköping, Nässjö, Lessebo, Ljungby, Tingsryd, Uppvidinge, Växjö, Älmhult, Kalmar, Sölvesborg, Klippan, Kristianstad, Simrishamn, Landskrona, Malmö, Staffanstorps, Svalöv, Vellinge, Falkenberg, Halmstad, Hylte, Kungsbacka, Göteborg, Kungälv, Mölndal, Ale, Dals-Ed, Lilla Edet, Svenljunga, Lidköping, Skövde, Arvika, Filipstad, Grums, Hagfors, Hammarö, Karlstad, Kristinehamn, Munkfors, Storfors, Sunne, Säffle, Torsby, Årjäng, Karlskoga, Ljusnarsberg, Örebro, Fagersta, Hallstahammar, Malung, Gävle, Kramfors, Sundsvall, Bräcke, Strömsund, Åre, Östersund, Dorotea, Lycksele, Skellefteå, Sorsele, Umeå, Pajala och Piteå, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Tjänstemännens centralorganisation (TCO) och Landsorganisationen i Sverige (LO). Länsstyrelserna i en del län har till sina yttranden fogat yttranden enligt följande. Länsstyrelsen i Södermanlands län från Eskilstuna och Katrineholms kommuner och Svenska kommunförbundets länsavdelning, länsstyrelsen i Kalmar län från Svenska kommunförbundets länsavdelning, länsstyrelsen i Blekinge län från Karlskrona och Ronneby kommuner och Svenska kommunförbundets länsavdelning, länsstyrelsen i Kristianstads län från Svenska kommunförbundets länsavdelning, länsstyrelsen i Malmöhus län från Skånes handelskammare och Svenska kommunförbundets länsavdelning, länsstyrelsen i Hallands län från Laholms och Varbergs kommuner och Svenska kommunförbundets länsavdelning, länsstyrelsen i Älvsborgs län från Trollhättans kommun och Svenska kommunförbundets länsavdelning, länsstyrelsen i Örebro län från Handelskammaren för Örebro och Västmanlands län och Lantbrukarnas länsförbund i Örebro, länsstyrelsen i Västerbottens län från Svenska kommunförbundets länsavdelning. Dessutom har yttranden inkommit från Svenska kommunförbundets länsavdelningar i Östergötlands, Jönköpings, Kristianstads och Malmöhus län.

2 Remissinstansernas huvudsakliga inställning

En stor majoritet av remissinstanserna avvisar förslaget att samtliga landstingskommuner ges möjlighet att lämna bidrag och lån i skatteutjämnande syfte till kommunerna inom sitt område. Endast ett 15-tal remissinstanser uttalar sig för eller har inget att invända mot förslaget i dess helhet. Viss tveksamhet anförs av ett 10-tal remissinstanser. Däremot ansluter sig med något undantag de remissinstanser som yttrat sig om skatteutjämnning i Stockholms läns landstingskommun till utredningens uppfattning att den nuvarande lagstiftningen skall ges en permanent utformning.

3 Inomregional skatteutjämnning i samtliga landstingskommuner

Det är enligt utredningens uppfattning önskvärt att landstingskommunerna har möjlighet att stödja kommunerna inom sitt område i en svår ekonomisk situation. Inomregional skatteutjämnning får dock inte ersätta kravet på en fortlöpande förbättring av det statliga skatteutjämnningssystemet. I första hand bör därför enligt utredningens mening skillnader som skall jämnas ut korrigeras via detta skatteutjämnningssystem.

Ett stort antal remissinstanser avvisar dock utredningens förslag med hänvisning till att skatteutjämnning mellan kommuner uteslutande bör vara en statlig angelägenhet. *Statskontoret* framhåller att det torde vara olämpligt att landstingskommunerna tar på sig en uppgift som i princip är statlig. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* menar att utredningens förslag kan ses som ett led i utvecklingen mot decentralisering av befogenheter och beslut. Grundprincipen bör dock enligt länsstyrelsens mening vara att staten skall bekosta och administrera de olika formerna av skatteutjämningsbidrag. Att den statliga skatten tas ut efter en progressiv skala medför redan i sig vissa fördelningspolitiska effekter. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* menar, att eftersom staten redan har ett stort inflytande i den kommunala verksamheten så bör det även i framtiden vara statens uppgift att bära en del av de kommunala kostnaderna. Att flytta över det statliga ansvaret på landstingskommunen kan inte vara lämpligt när de egentliga orsakerna till olikheterna mellan landets kommuner är en övergripande statlig angelägenhet. *Länsstyrelsen i Värmlands län* anser, att den i Sverige använda principen för skatteutjämnning bygger på ett statligt åtagande. Det är således en statlig angelägenhet att tillse att reglerna för utjämnningssystemet är likformiga och att tillskjuta de medel som krävs för att upprätthålla denna princip. Om utredningens förslag genomförs rubbas denna grundprincip och vi får två organ som har ansvar för skatteutjämnning, dels staten och dels landstingen. Även *Jönköpings läns landstingskommun*, *Lessebo*, *Malmö*, *Karlskoga*, *Lycksele* och *Skellefteå kommuner* samt *Svenska kommunförbundet* betonar att skatteutjämnning bör vara en statlig angelägenhet. *RRV* framhåller att om både stat och landsting skall svara för skatteutjämnning kan de fördelnings-

mässiga konsekvenserna bli oklara. *Kristianstads kommun* hävdar att statlig skatteutjämning, extra skatteutjämningsbidrag och inomregional skatteutjämning medför tillsammans stora risker för oenhetlighet och principlöshet genom sin svåröverskådlighet. *Ekerö kommun*, som anser att skatteutjämning mellan kommuner är en statlig angelägenhet, menar att inomregional skatteutjämning är en bra lösning i avvaktan på att staten tar sitt ansvar. *Sollentuna kommun* tillstyrker i princip utredningens förslag om bidrag och lån i skatteutjämnande syfte. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* anser att det extra skatteutjämningsbidraget mycket väl fyller sin funktion i situationer när det ordinarie skatteutjämningsbidraget inte fungerar. Liknande synpunkter förs fram av *länsstyrelserna i Malmöhus, Älvsborgs och Skaraborgs län, Kalmar läns och Värmlands läns landstingskommuner* och bl. a. *Munkfors, Sorsele och Skellefteå kommuner*. Även *LRF* betonar de extra skatteutjämningsbidragen som en möjlighet i detta sammanhang.

Utredningens uppfattning att inomregional skatteutjämning inte får ersätta kravet på en fortlöpande förbättring av det statliga skatteutjämnings-systemet delas av samtliga remissinstanser som yttrat sig i denna del. *Länsstyrelserna i Jönköpings, Blekinge, Skaraborgs och Värmlands län* anser att om det statliga skatteutjämningsystemet inte helt fyller sina syften bör i första hand förändringar av nuvarande bidragssystem göras. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* förordar med hänsyn till den ekonomiskt negativa utvecklingen i Norrlandskommunerna en total översyn av skatteutjämnings-systemet. *Länsstyrelserna i Värmlands, Kopparbergs och Västernorrlands län* ser en fara i att inomregional skatteutjämning kan tas till intäkt för att minska statens åtaganden. *Jämtlands läns landstingskommun* för fram liknande synpunkter liksom *Uppsala, Lycksele och Skellefteå kommuner, Malmö kommun*, som betonar behovet av fortlöpande förbättring, anser att skatteutjämningsystemet snarast bör ses över så att även kostnadsfaktorer som är specifika för storstäderna beaktas. *Stockholms kommun* anser att det inte är särskilt rationellt att ha flera utjämningsystem som verkar vid sidan av varandra. Med de förändringar av kommunernas skattekraft som planeras, har skälen för en förstärkt statlig skatteutjämning blivit än starkare.

Flera remissinstanser påtalar att utanför Sockholms län finns inga resurser att omfördela inom länen. *Svenska kommunförbundet* framhåller att de speciella kommunalekonomiska förhållanden med stora skillnader i skattekraft och skattesatser som finns i Stockholms län inte existerar i något annat län. Utanför Stockholms län erhåller samtliga landstingskommuner och nästan samtliga kommuner skatteutjämningsbidrag från staten. Det saknas således ekonomiska resurser att omfördela inom övriga län. Det system som tillämpas i Stockholms län är därför inte användbart i andra delar av landet. *Länsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands och Västmanlands län* anför liknande synpunkter. *Kammarkollegiet* tar särskilt fasta på att de speciella förutsättningar som finns inom Stockholms län saknar motsvarighet ute i

landet. Praktiskt taget samtliga kommuner utanför Stockholms län har brist på skattekraft i skatteutjämningslagens mening. RSV menar att en inomregional skatteutjämning enligt utredningens modell skulle utanför Stockholms län innebära att landstingskommunen tar av sina inkomster - såväl kommunalskattemedel som statligt skatteutjämningsbidrag, och andra inkomster - för att ge bidrag eller lån till primärkommun. Eftersom staten gett skatteutjämningsbidrag till landstingskommunen skulle den inomregionala skatteutjämnningen innebära en urholkning av det statliga skatteutjämningsystemet till landstingskommunerna. RSV är därför tveksamt till att reformen skall gälla inom andra landstingskommuner än i Stockholms län. *Strömsunds* och *Skellefteå kommuner* betonar att det inte finns några ekonomiska resurser att fördela inom landstingskommunerna. *Umeå kommun* anser det principiellt allvarligt att landstingen skall ges möjlighet att till kommunerna lämna bidrag ur ett bidrag landstingen själva fått av staten.

Flera remissinstanser ifrågasätter utredningens bedömning att inomregional skatteutjämning i regel inte kommer att påverka landstingskommunernas utdebitering eller leda till en oacceptabel volymexpansion av den kommunala sektorn. *Statskontoret* framhåller att det ligger en risk i att krav från fattiga kommuner på rättvisa och likställighet kommer att driva fram successivt ökade anslag för inomregional skatteutjämning. Benägenheten för landstingskommunerna att ge efter för sådana krav kan påverkas av att bidragen till viss del kan finansieras med statliga skatteutjämningsbidrag till landstingskommunerna. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* noterar särskilt att länets landsting självt i det statliga skatteutjämningsystemet bedömts ha så små resurser att det är i behov av statligt stöd. Det kan då inte vara riktigt att landstinget i sin tur skall dela ut bidrag till kommunerna. Krav från dessa på hjälp medför risker för skatteutjämningsbehov hos landstinget och en totalt sett ökad kommunal konsumtion. Detta är inte rimligt i dagens samhällsekonomiska situation. Liknande synpunkter framförs av *Älvsborgs läns landstingskommun*.

Utredningens antagande att inomregional skatteutjämning får så ringa användning utanför Stockholms län att kostnaderna inte medför någon skattehöjning, annat än i undantagsfall, avvisas av *länsstyrelsen i Värmlands län*. Även *länsstyrelserna i Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län* befarar att en tillämpning av förslaget leder till höjd landstingsskatt. Sådana farhågor uttrycks också av *Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Malmöhus* samt *Göteborgs och Bohus läns landstingskommuner, Svenska kommunförbundet* samt *Nyköpings, Lessebo, Malmö, Svenljunga, Sunne och Åre kommuner*. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* samt *Östergötlands och Jönköpings läns landstingskommuner* betonar att landstingskommunernas vanliga verksamheter får stå tillbaka vid de prioriteringar som måste göras om skatten inte höjs. *LO* anser att utredningens förslag antingen medför en höjning av landstingsskatten eller kräver förstärkta statliga skatteutjämningsbidrag. Några remissinstanser är positiva till utredningens förslag. *Hallands läns*

landstingskommun ansluter sig till utredningens förslag med följande motivering. Tillkomsten av möjligheten till en inomregional skatteutjämning enligt utredningens förslag måste betraktas som ytterligare ett instrument för utjämning av nuvarande obalanser inom en region eller för att förebygga uppkomsten av nya. Med de begränsningar i tillämpningen som föreslagits av utredningen och vilka även förvaltningsutskottet ser som grundläggande, finns enligt utskottets mening inte skäl för att möjligheten till inomregional skatteutjämning skulle innebära en risk, varken för landstingskommun eller primärkommun. Systemet skapar i sig givetvis inga nya resurser men kräver egentligen ej heller tillskott därav. Detta förhållande gäller om man strikt ser inomregional skatteutjämning som ett fördelningssystem. Med detta synsätt skulle risken för annan skattehöjning (landsting) och skattesänkning (kommun) än vad som följer av omfördelningen mellan landstingskommunen och primärkommunen ej behöva befaras. Detta, att utjämna utdebiteringen, var ju också ett av de ursprungliga motiven för systemet. Det kan dock givetvis inte uteslutas, utan snarare hållas för troligt, att ett tillskott av resurser hos en kommun leder till något större benägenhet att tillgodose behov som eljest inte varit möjligt. Sker då inte samtidigt med bidragsgivningen en prioritering hos landstingskommunen som leder till att man i motsvarande omfattning avstår från resursutnyttjande som eljest skett, uppstår ett totalt ökat resursbehov och därmed skattebehov. Med skatteutjämningen kan således följa också en viss verksamhetsutjämning inom regionen men därtill viss total volymökning. Att använda en del av det tillgängliga expansionsutrymmet för verksamhets- eller serviceutjämning mellan olika orter torde även detta få anses ligga inom ramen för de syften som varit vägledande för utredningen. Den omständigheten att den samhällsekonomiska situationen i dagsläget är sämre än då utredningsdirektiven skrevs försvagar inte motiven för skatteutjämning. Såväl landstingskommuner som primärkommuner har både i tider med utrymme för expansion och i tider med begränsade resurser tagit sitt samhällsansvar. Den inomregionala skatteutjämningen enligt utredningens förslag ändrar inte på detta förhållande. Snarare är det så att tillkomsten av systemet ökar landstingskommunens och primärkommunernas möjligheter att gemensamt samverka för regionens önskvärda utveckling. *Uppsala läns landstingskommun* förutsätter att bidragen får utgå enbart till sådana kommuner som är särskilt hårt drabbade av ekonomiska problem. Därför anser man att inomregionala skatteutjämningsbidrag inte torde leda till en volymexpansion av den kommunala sektorn. *Landstingsförbundet* avvisar de två särskilda yttranden som har bifogats utredningen. Enligt dessa bör inomregional skatteutjämning endast få förekomma i Stockholms län. Det framförs bl. a. att det finns risk för att inomregional skatteutjämning utformas på sådant sätt att den kommunala självbestämmanderätten begränsas, att volymtillväxt och utdebitering ökar och att även statens kostnader ökar. Förbundet anser att dessa farhågor är starkt överdrivna. Om de är befogade måste de dessutom i

huvudsak även gälla den möjlighet till inomregional skatteutjämning som finns i Stockholms län, som i de båda yttrandena föreslås permanentas. TCO är tveksamt till utredningens förslag, men framhåller att om utredningens bedömning att användningen av den föreslagna landstingsbaserade skatteutjämningen får en begränsad användning utanför Stockholms län, skulle den ändå kunna införas.

Flera remissinstanser tar upp frågan om hur den inomregionala skatteutjämningen skulle påverka principen om landstingskommun och kommun som två jämställda kommuner. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anser att riktade bidrag inkräktar på denna princip. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* säger att den utformning som utredningen gett lagtexten mycket väl kan ge utrymme för intrång i den kommunala självstyrelsen. Landstingen får ju stora möjligheter att själva utforma och ompröva reglerna för de inomregionala skatteutjämningsbidragen. *Länsstyrelsen i Kalmar län* menar att det kan ifrågasättas, om det inte blir ett ingrepp i den kommunala självstyrelsen, om ett landsting skall kunna ange för vilka ändamål ett inomregionalt skatteutjämningsbidrag skall användas. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anser att förslaget innebär att landstingskommunerna skulle kunna komma att uppfattas som ett slags överkommun, vilket kan uppfattas som ett hot mot det kommunala självstyret i kommunerna. *Östergötlands läns landstingskommun* anser att det finns en stor risk att principen om landstingskommuner och kommuner som två likställda parter kommer att påverkas menligt. *Uppsala läns landstingskommun* och *Landstingsförbundet* avvisar däremot farhågorna för begränsning av den kommunala självbestämmanderätten. *Upplands-Väsby kommun* anser det principiellt betänkligt att samtliga landsting efter eget bedömande får möjlighet att utjämna kommunernas ekonomiska villkor. Risk måste alltid föreligga i ett sådant system att relationerna mellan kommuner och landsting påverkas, och att den kommunala självstyrelsen berörs. *Uppsala* och *Ljusnarsbergs kommuner* för fram liknande synpunkter. *Skellefteå kommun* framhåller att utan generella behovskriterier finns uppenbar risk för att landstingskommunen blir en överkommun. TCO, som anser att inomregional skatteutjämning bör förekomma endast för sammanhållna regioner, framhåller också risken med landstingskommunen som överorgan.

Utredningen nämner två fall där den föreslagna skatteutjämningen kan användas. I det första fallet avses verksamhetsområden som är gemensamma för kommun och landstingskommun. I det andra fallet kan skatteutjämning vara ett stöd för att en kommun med svåra ekonomiska förhållanden skall kunna skapa sysselsättning i sin bygd.

När det gäller det första fallet är remissinstanserna i allmänhet negativa. RRV ser många fördelar med att regionala problem löses genom samverkan i form av interkommunala avtal, kommunalförbund, bolag och stiftelser. Det torde även underlätta att lösa problem i regioner som naturligt hör samman

utan att tillhöra samma landsting. RRV anser därför att det vore önskvärt att närmare analysera hur andra former av inomregionalt samarbete kan användas för att utjämna kommunernas skatteinkomster. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* och *Växjö kommun* anser att ifrågavarande samarbete mellan kommuner och landstingskommuner lämpligast regleras genom avtal mellan berörda parter. *Nyköpings kommun* framhåller att de ändamålsbestämda bidrag som avses i förslaget inte har karaktär av skatteutjämningsbidrag i vedertagen mening. De riktade bidrag det är fråga om kan därför inkräkta på den kommunala självstyrelsen och principen om landstingskommuner och kommuner som jämställda kommuntyper. *Linköpings kommun* understryker också att ändamålsbestämda bidrag står i konflikt med såväl idén om kommunal självstyrelse som de kommunala kompetensreglerna. Liknande synpunkter framförs bl. a. av *Ydre, Sölvesborgs* och *Klippans kommuner*.

I fråga om det andra fallet är ett stort antal remissinstanser också negativa. RRV ifrågasätter det lämpliga i att en landstingskommun genom en inomregional skatteutjämning går in och subventionerar enskilda investeringar för näringslivet. De kommuner som har speciella problem på grund av strukturomvandlingen i näringslivet eller en snabb befolkningsökning etc. kan redan i dag av staten beviljas extra skatteutjämningsbidrag. Verket anser att detta även i fortsättningen bör vara en statlig uppgift. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* framhåller att det måste vara svårt att i fråga om sysselsättningsituationen i kommunerna finns sådana generella kriterier som kan läggas till grund för inomregional skatteutjämning. Bidragen blir härmed riktade i motsats till de allmänna bidrag som hittills utgått i Stockholms län. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* anser att en ytterligare utveckling av länsstyrelsens och övriga länsorgans möjligheter att arbeta med sysselsättningsfrågorna i länen är ett bättre alternativ än att införa den nu föreslagna skatteutjämningsen. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anser att föreslagna bidrag riskerar att inte vara förenliga med principen om att regionalpolitiken är ett statligt ansvarsområde. *Västmanlands läns landstingskommun* vill i detta sammanhang särskilt betona att staten noga bör följa den kommunal-ekonomiska situationen i de kommuner som drabbas av stora strukturomvandlingar inom näringslivet, och att de medel som står till buds inom näringspolitik, regionpolitik samt inom ramen för det statliga skatteutjämningsystemet systematiskt sätts in för att motverka en negativ kostnadsspiral i kommuner med sysselsättningsproblem och därmed försvagat skatteunderlag. Även *länsstyrelsen i Västmanlands län* betonar statens ansvar för uppföljning av den kommunal-ekonomiska situationen vid strukturomvandlingar. *Skellefteå kommun* vill mot utredningens förslag om skatteutjämning till större industriinvesteringar i krisdrabbade kommuner anföra att en sådan bidragsgivning inte har karaktär av skatteutjämning utan snarare bör beaktas som projektanslag. För dylika investeringar finns redan nu understödsformer från staten t. ex. inom ramen för det regionalpolitiska stödet eller i form av beredskapsmedel. Det bör vidare påpekas att i sådana fall bör även det

statliga extra skatteutjämningsbidraget vara tillämpligt. En allt större andel av detta bidrag har också de senaste åren gått till krisdrabbade kommuner som haft kännbara företagsnedläggningar eller driftsinskränkningar. LRF framhåller att i dagens läge drabbas var och varannan kommun av företagsnedläggelser eller allvarliga sysselsättningsnedskärningar. Risken är därför stor att "rika" landstingskommuner genom bidragsgivning till sysselsättningsskapande åtgärder i sina kommuner undergräver företagsklimatet i angränsande landstingskommuner som ej har råd med liknande bidrag till sina kommuner. Det kan heller inte uteslutas att sådana bidrag i vissa lägen kan motverka de regionalpolitiska insatser som staten gör. Dessutom är det inte troligt att landstingskommunerna vid en bidragsgivning enligt utredningens förslag skulle betrakta glesbygdskommunernas åtgärder som lika angelägna objekt som industrikommunernas engångsåtgärder vid en större arbetsplats. När de nuvarande selektiva stödåtgärderna är otillräckliga bör de kompletteras av statliga åtgärder och inte som utredningen anser med landstingskommunala bidrag.

Några remissinstanser är positiva när det gäller det andra fallet. *Uppsala läns landstingskommun*, som tillstyrker utredningens förslag, vill särskilt understryka utredningens bedömning att inomregional skatteutjämning kan vara ett stöd för att en kommun med svåra ekonomiska förhållanden skall kunna skapa nya sysselsättningstillfällen. För kommuner med sviktande arbetsmarknad och sårbar ekonomi kan nödvändiga insatser innebära ett betydande risktagande. Den aktuella ekonomiska situationen kan utgöra ett allvarligt hinder vid industriinvesteringar i t. ex. vägar, reningsverk o. d. i samband med en industrietablering. *Stockholms läns landstingskommun* – som tillstyrker utredningens förslag – framhåller att ett system med regional skattekraftsutjämning skall vara ett instrument för att åstadkomma en välmotiverad och rättvis fördelning av resurser inom regionen. Landstingskommunen säger också att särskilda hänsynstaganden till lokala företagsinsatser som kan betraktas vara av allmän regional betydelse för den inomregionala utjämningen skall kunna beaktas vid regelsystemets utformning. Regionala åtgärder i detta syfte kan dock inte ses som en avlastning av statens engagemang eller åtaganden gentemot kommunerna inom övergripande områden. Det är viktigt att framhålla betydelsen av att så inte sker då det kan motverka eller snedvrída målen för inomregional utjämning.

Svenska kommunförbundet anser beträffande båda de redovisade fallen att det egentligen inte är fråga om skatteutjämning i vedertagen mening. Den föreslagna bidragsgivningen skulle snarare kunna jämföras med det statliga extra skatteutjämningsbidraget. Syftet med detta bidrag är bl. a. att ge stöd till kommuner som av olika skäl kommit i ekonomiska svårigheter. Därför förordas ett utökad anslag för extra skatteutjämningsbidrag i avsikt att bistå kommuner som drabbas av företagsinskränkningar. *Länsstyrelsen i Kalmar län* finner det av flera skäl felaktigt att vid sidan av det statliga skatteutjämningsystemet medge ett speciellt inomregionalt skatteutjämningsbidrag.

Bl. a. anser länsstyrelsen att de syften med bidraget som utredningen åberopar, t. ex. att skapa sysselsättning i en bygd eller att stödja en kommun med svåra ekonomiska förhållanden, är tillgodosedda i det befintliga statliga skatteutjämningsystemet.

Flera remissinstanser för fram inomregionalt samarbete med utjämnings-effekter och andra former för landstingskommunal påverkan av den kommunala ekonomin som alternativ till inomregional skatteutjämnning. Enligt *kammarkollegiets* uppfattning bör här åsyftat samarbete kunna användas även i fortsättningen och eventuellt vidareutvecklas om man för särskilt fall önskar uppnå vissa skatteutjämnings effekter. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* anför som exempel på ifrågavarande samarbete och påverkan Södermanlands läns trafikaktiebolag, SLT. Bolaget, som är huvudman för kollektivtrafiken i länet, ägs till hälften vardera av landstinget och länets sju kommuner, men landstinget svarar ensamt för eventuellt driftunderskott. Andra exempel är länets turistverksamhet, museiverksamheten, kulturminnesvården, friskvården samt deltagande i finansieringen av utvecklingsfonden. Exempelen visar att man i länet har kommit långt i dessa samverkansfrågor och länsstyrelsen anser att detta även i fortsättningen bör vara en framkomlig väg för att lösa särskilda uppgifter. På detta sätt erhålls betydande utjämnings effekter utan att inomregional skatteutjämnning behöver tillgripas. *Länsstyrelsen i Örebro län* påpekar att landstinget under hela 70-talet varit aktivt när det gäller insatser som riktat sig till primärkommunerna. Som exempel nämns utlokalisering av arbetstillfällena, bildande och uppbyggnad av ett länstrafikbolag, satsningen på turism och kraftigt utökade medel till utvecklingsfonden. Det är av betydligt större intresse för länets kommuner än ett inomregionalt skatteutjämningsbidrag att landstinget under 80-talet fortsätter med aktiva riktade insatser som är till särskilt stor nytta för länets mindre kommuner. *Östergötlands läns landstingskommun* hävdar att samverkan mellan kommun och landsting bör även i fortsättningen ske genom att gemensamma angelägenheter löses i olika former av samverkansprojekt där resursinsatsen från kommuner och landsting får avgöras från fall till fall. *Jönköpings läns landstingskommun* nämner att en del investeringar sker i samverkan mellan landsting och kommuner, exempelvis vårdcentraler och servicecentra. En lag enligt förslaget skulle kunna vara ett instrument för att underlätta lösningar av finansiella frågor. *Norrbotens läns landstingskommun* anser att landstingens insatser för sysselsättningen i olika länsdelar bör som tidigare ske genom bidragsgivning till utvecklingsfonderna, regionala turistorgan, länstrafikorgan osv. och genom spridning av landstingsverksamheten. Andra former av insatser kan avse ersättning för vård av långtidssjuka på ålderdomshem, bidrag till läns museer, länsteatrar m. fl. regionala aktiviteter. Det är den kompetensfördelningen som enligt landstingets mening bör gälla även i fortsättningen. Liknande synpunkter förs fram av *LRF* och ett antal kommuner. *Ljusnarsbergs kommun* menar att landstingsstöd till primärkommuner bör även i

fortsättningen ske genom riktade insatser exempelvis till turistnäringen och via länets utvecklingsfonder. Genom utlokaliseringar av arbetstillfällen inom sitt verksamhetsområde har landstingen möjlighet att medverka till långsiktig fördelning av resurserna utan användande av direkt ekonomiskt stöd. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* anser att landstingets uppgift i samband med skatteutjämningen bör inte främst bestå i en finansiell omfördelning av skattemedel utan vara att aktivt verka för effektiva samförståndslösningar mellan landsting och kommuner i gemensamma angelägenheter. Den inomregionala skatteutjämningen kan möjligen accepteras som en sista utväg i exceptionella fall.

4 Fortsatt inomregional skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun

Utredningens uppfattning att den nuvarande lagstiftningen om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun skall ges en permanent utformning tillstyrks eller lämnas utan erinran med några undantag av de remissinstanser som yttrat sig i denna del. Ett 60-tal har yttrat sig varav endast ett fåtal har erinringar mot förslaget.

Svenska kommunförbundet konstaterar att förhållandena i Stockholms län skiljer sig väsentligt från övriga län. Bl. a. har närmare hälften av kommunerna en skattekraft som utesluter statliga skatteutjämningsbidrag. De skilda ekonomiska förutsättningarna återspeglas i kommunernas skattesatser. Inget annat län kan uppvisa tillnärmelsevis så stor spridning i skattesatserna som Stockholms län, där skillnaden uppgår till närmare 6 kronor per skattekrona. Kommunförbundet anser att de kommunalekonomiska förhållandena i Stockholm är helt speciella. Den hittillsvarande tillämpningen av den provisoriska lagstiftningen kan inte anses ha påverkat den kommunala självstyrelsen eller principen om kommuner och landstingskommuner som två likställda kommuner. Även om det är förbundets principiella uppfattning att skatteutjämning bör ses som en statlig angelägenhet finns det utifrån nuvarande regler för statlig skatteutjämning ej anledning att motsätta sig att möjligheten till skatteutjämning vid landstinget i Stockholms län ges en mera permanent laglig grund. Förbundet förutsätter att detta inte skall hindra att man vid en översyn av de statliga skatteutjämningsreglerna även beaktar möjligheten att lösa de speciella problemen i Stockholms län. *Landstingsförbundet* gör samma bedömning som utredningen av erfarenheterna av den inomregionala skatteutjämningen i Stockholms län som infördes år 1979. Erfarenheterna är enligt förbundets mening i huvudsak positiva. Systemet har bidragit till att minska de stora skillnaderna i ekonomiska förutsättningar mellan kommunerna i regionen utan att inkräkta på den kommunala självbestämmanderätten. *Botkyrka kommun* anser att det finns alla motiv för kommunen att tillstyrka permanentning av det inomregionala utjämningsystemet i Stockholms län. Med den speciella

situation kommunen hamnat i beroende på åtgärder och skeenden inom regionen är en fortsättning av utjämningen en förutsättning för ett bibehållande av den kommunala självstyrelsen. Som redan konstaterats har utdebiteringsskillnaden i regionen ej minskats genom utjämningen. För Botkyrkas del beror detta på att kommunen – innan den inomregionala skatteutjämningen började verka – delvis tvingades skjuta finansieringsproblemen på framtiden genom en långt gående skuldsättning. Med andra ord förslog den tidigare uttagna kommunalskatten ej för att finansiera kommunens löpande kostnader. Som också framhålles i utredningen har kommunen – beroende av den inomregionala skatteutjämningen – delvis kunnat reparera sin miserabla finansiella ställning. Det kommer även i fortsättningen att vara kommunens främsta ambition att bringa bättre balans mellan tillgångar och skulder. Den harmoniska uppläggningsen den hittills tillämpade utjämningen haft med hänsynstagande till såväl låg skattekraft som extraordinära kostnader skapar enligt kommunen en god förutsättning för en fortsatt utjämning av orättvisorna på det ekonomiska området i länet.

Häringe kommun pekar på att regionen som helhet utgör en sammanhängande bostads- och arbetsmarknad – vilket i övriga landet är den vanliga grunden för kommunindelning – inom vilken det är naturligt att det sker en solidarisk fördelning av såväl kostnader som intäkter. Kommunen framhåller vidare att det råder oklarhet om ansvarsfördelningen mellan stat och landstingskommun beträffande vem som har ansvaret för att komma till rätta med de problem som uppstått på grund av regionens expansion. Det är inte klart till vems ansvarsområde t. ex. invandrarfaktorn, hyresförlustproblemen resp. de särskilda storstadssociala problemen skall höra. Denna oklarhet om ansvarsfördelningen mellan stat och landstingskommun borde enligt kommunens uppfattning klaras ut i samband med parlamentarisk översyn av den statliga skatteutjämningen. Avsaknaden av en uttalad ansvarsfördelning stat/landstingskommun medför att det är den enskilda kommunen som får sitta emellan. *Sigtuna kommun* framhåller att den inomregionala skatteutjämning som infördes år 1979 har fungerat på avsett sätt. *Vaxholms kommun* som också är positiv till en fortsatt skatteutjämning har vissa synpunkter på den tekniska utformningen av nuvarande system. *Södertälje kommun* – som ansluter sig till den utvärdering av skatteutjämningen i Stockholms läns landstingskommun som utredningen gjort – understryker att en förutsättning för att systemet skall fungera är dock att den inomregionala solidariteten består, vilket kan vara osäkert vid skiftande politiska styrkeförhållanden. Ett sätt att öka framförhållningen i planeringen och skapa garantier för att utjämningen ej upphör är att som i Danmark i lag detaljreglera också den inomregionala skatteutjämningen i Stockholms län. *Länsstyrelsen i Stockholms län*, som tillstyrker permanentning av nuvarande lagstiftning, framhåller att det inte kan anses rimligt med så stora skillnader som finns i kommunalekonomiska förutsättningar mellan kommuner som

gränsar till varandra. *Nynäshamns kommun* anser att det inte synes föreligga några betänkligheter mot att lagen om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun får permanent karaktär. *Länsstyrelsen i Kalmar län* betonar att någon inblandning av statligt skatteutjämningsystem inte förekommer för Stockholms län eftersom landstingskommunen står utanför skatteutjämningsystemet. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* anser att flera faktorer kan anföras som stöd för inomregional skatteutjämning i Stockholms län. Variationen i skattekraft mellan den kommun som har lägst och den som har högst skattekraft är anmärkningsvärt stor i detta län. Vidare kan den ojämna befolkningsutvecklingen och likaså den ojämna åldersstrukturen vid jämförelse mellan olika kommuner ge stöd för sådan skatteutjämning. Liknande synpunkter framförs av *länsstyrelsen i Värmlands län*, som tillägger att nästan hälften av Stockholms läns kommuner har så hög skattekraft att de ligger utanför skatteutjämningsystemet. *Västernorrlands läns landsting* erinrar om Stockholmsregionens gemensamma arbets- och bostadsmarknad. *Lidingö kommun* delar utredningens uppfattning att det alltså finns motiv för fortsatt möjlighet för landstinget inom Stockholms län att stödja vissa ekonomiskt hårt ansträngda kommuner inom länet. Anledningen till denna principiella inställning är att Stockholmsregionen/länet i flera avseenden, bl. a. beträffande arbetsmarknad och bostäder, är att betrakta som en enhet och att vissa kommuner till följd härav åsamkats kostnader, varöver de ej helt kunnat råda. I första hand förordas ett system med lån till berörda kommuner. Dessa lån bör, för att vara till verklig hjälp, tills vidare vara ränte- och amorteringsfria. När den ekonomiska situationen förbättrats i berörda kommuner bör prövning göras i vad mån och i vilken takt ränta och amortering skall betalas. *Stockholms kommun* framhåller att på grund av bristerna i den statliga skatteutjämningen har man i Stockholms län solidariskt skapat en provisorisk regional skatteutjämning. Stockholms kommun vidhåller sin tidigare uppfattning att den inomregionala skatteutjämningen skall behållas som ett provisorium i avvaktan på att den statliga skatteutjämningen jämte statsbidragen reformeras och förbättras samt att kraftfulla åtgärder vidtas för ökad skattekraft i de mest utsatta kommunerna. I sammanhanget betonas vikten av en aktiv näringspolitik och en lokaliseringspolitik för den statliga veksamheten som leder till bättre spridning av arbetsplatser. *Solna kommun* uttalar att skatteutjämning i fortsättningen skall vara en enbart statlig angelägenhet.

Ett par remissinstanser, nämligen *JK* och *RRV*, vill inte ge den nuvarande lagstiftningen om inomregional skatteutjämning i Stockholms län en permanent utformning. *JK* tillstyrker att den nuvarande tidsbegränsade möjligheten till utjämning i Stockholms län får fortsatt giltighet. Omprövning bör dock ske med jämna tidsmellanrum för att utröna det fortsatta behovet av lagen. Den bör således även fortsättningsvis ses som ett provisorium. *RRV* anser att det bör föreligga synnerligen starka skäl för en speciallagstiftning som särbehandlar en landstingskommun. Verket anser

därför att den nuvarande tidsbegränsade lagstiftningen om inomregional skatteutjämning i Stockholms län inte bör permanentas. RRV förutsätter att en avveckling av den inomregionala skatteutjämningen sker på ett sådant sätt att alternativa former av inomregionalt samarbete hinner utvecklas, så att inte de ekonomiskt svaga kommunerna i länet missgynnas. LO föreslår att nuvarande ordning får fortsätta att gälla i Stockholms län.

5 Inomregional skatteutjämning i Göteborgs- och Malmöområdena

Utredningens uppfattning att de speciella problem som finns i Malmö och Göteborg inte bör lösas genom en inomregional skatteutjämning delas genomgående av de remissinstanser som yttrat sig i denna del. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* anför att de speciella problem som finns i de tre storstadsområdena talar för separata lösningar där. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* hänvisar till att Göteborgs kommun och Malmö kommun inte ingår i landstingskommun. Redan detta förhållande gör att ett inomregionalt skatteutjämningsbidrag enligt den modell som utredningen tagit fram inte går att genomföra där. Liknande synpunkter framförs av *Vellinge kommun*. *Malmö och Göteborgs kommuner* delar utredningens bedömning att i Malmö- och Göteborgsregionerna är det den stora kommunen som har de ekonomiska och finansiella problemen. Detta beror bl. a. på att den större kommunen får bära vissa kostnader för hela regionen. Kommunerna vänder sig mot utredningens uppfattning att det är naturligt att berörda kommuner avtalsvägen finner en lämplig fördelning av kostnaderna för dessa verksamheter. Avtal förutsätter dels att en rättvis kostnadsfördelning kan beräknas, dels att båda parter är villiga till uppgörelser. På båda dessa punkter ifrågasätter kommunerna om förutsättningarna finns. Kommunerna konstaterar sammanfattningsvis att de strukturellt betonade ekonomiska problem med svag inkomstutveckling och växande storstadskostnader, som Göteborgs och Malmö kommuner tidigare pekat på, i den nu aktuella utredningen bekräftats i stora stycken. *Staffanstorps kommun* framhåller att landstingskommunal skatteutjämning inte är någon framkomlig väg för att åstadkomma en positiv förändring för storstadsregionerna Göteborg och Malmö. TCO delar utredningens bedömning i nu förevarande sammanhang men ser en reform med ombildning av Göteborg och Malmö till vanliga primärkommuner inom landsting som den väsentligaste reformen.